

รูปแบบการนำเสนอบทความแนวปฏิบัติที่ดี ประจำปีการศึกษา 2568

ชื่อเรื่อง/แนวปฏิบัติที่ดี.....การพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารโครงการบริการวิชาการแบบครบวงจร.....
แผนการจัดการความรู้ด้านบริการวิชาการและหารายได้.....
สังกัด.....คณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์.....
ชื่อ-นามสกุล ผู้นำเสนอผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อธิธิ พลิตศิริ.....
หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อ080999-2491.....

1. บทนำ

ในสภาวะการณ์ปัจจุบันที่มหาวิทยาลัยมุ่งเน้นการเป็นที่พึ่งทางวิชาการและสร้างรายได้เพื่อการพึ่งพาตนเอง งานบริการวิชาการจึงเป็นพันธกิจสำคัญที่เชื่อมโยงองค์ความรู้จากคณะสู่สังคม อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานที่ผ่านมาของคณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ พบว่ากระบวนการบริหารจัดการโครงการยังประสบปัญหาด้านความต่อเนื่องและมาตรฐานของเอกสาร โดยเฉพาะในขั้นตอนการประสานงานระหว่างแหล่งทุนภายนอก การพิจารณาร่างสัญญาที่มีความซับซ้อน และกระบวนการเบิกจ่ายงบประมาณที่มักติดขัดเนื่องจากขาดความเข้าใจในระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างถ่องแท้ ปัญหาเหล่านี้ไม่เพียงแต่ส่งผลให้การดำเนินงานล่าช้ากว่ากำหนดการในสัญญา แต่ยังส่งผลต่อความเชื่อมั่นของแหล่งทุนและภาระงานที่ซ้ำซ้อนของบุคลากร

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นแรงบันดาลใจสำคัญในการริเริ่มพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานบริการวิชาการใหม่ เพื่อรวบรวมและจัดระเบียบขั้นตอนการทำงานให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) โดยมุ่งเน้นการสร้างมาตรฐานการทำงานตั้งแต่การเตรียมข้อเสนอโครงการ การทำสัญญา ไปจนถึงการปิดโครงการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีแนวทางที่ชัดเจน ลดความเสี่ยงในการดำเนินงานผิดระเบียบ และสามารถส่งมอบบริการทางวิชาการที่มีคุณภาพให้แก่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. การเชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของมหาวิทยาลัย

การดำเนินงานตามแนวปฏิบัติที่ดีในโครงการบริการวิชาการนี้ มีความสอดคล้องอย่างมีนัยสำคัญกับ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (พ.ศ. 2566 – 2570) โดยเฉพาะใน ยุทธศาสตร์ที่ 2: สร้างความเป็นเลิศทางด้านการวิจัย นวัตกรรมใช้เองสู่เชิงพาณิชย์ ตอบสนองความต้องการของชุมชนและอุตสาหกรรม เพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้เพื่อสร้างคุณค่าและแก้ไขปัญหาให้กับสังคมและภาคอุตสาหกรรม การพัฒนากระบวนการบริหารงานบริการวิชาการให้เป็นระบบ (SOP) จึงเป็นพันธกิจสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้การถ่ายทอดองค์ความรู้จากมหาวิทยาลัยสู่ภาคีเครือข่ายภายนอกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานสากล [1]

นอกจากนี้ กระบวนการดังกล่าวยังเชื่อมโยงโดยตรงกับ แผนบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล มทร.สุวรรณภูมิ (พ.ศ. 2567 – 2570) ในด้านการพัฒนาบุคลากรและความก้าวหน้าในสายอาชีพ (ด้านที่ 3) ซึ่งมุ่งเน้นการเสริมสร้างสมรรถนะ (Competency) และทักษะวิชาชีพของบุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุน ให้มีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการโครงการเชิงรุก [2] การจัดทำแนวปฏิบัติที่ดีนี้ถือเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันและการจัดการความรู้ภายในองค์กร ช่วยให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้ตามเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้มหาวิทยาลัยขับเคลื่อนสู่การเป็น "องค์กรการศึกษาสมรรถนะสูง" (High Performance Organization) ตามเป้าหมายที่วางไว้ [3]

3. วิธีการดำเนินงาน

กระบวนการดำเนินงานบริการวิชาการของคณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ ได้มีการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operating Procedure) เพื่อใช้เป็นแนวทางระดับคณะ โดยสามารถแบ่งขั้นตอนการดำเนินงานออกเป็น 4 ระยะหลัก ดังนี้

ระยะที่ 1: การเตรียมความพร้อมและวิเคราะห์ศักยภาพ (Pre-Project Stage)

เริ่มต้นจากการประเมินความพร้อมในมิติต่าง ๆ ได้แก่ การสำรวจเครื่องมือและครุภัณฑ์ การประเมินศักยภาพบุคลากร (Competency Assessment) รวมถึงสถานที่และทรัพยากรสนับสนุนเพื่อให้มั่นใจว่าคณะมีความพร้อมในการให้บริการตามโจทย์ของแหล่งทุน จากนั้นจึงเข้าสู่ขั้นตอนการพัฒนาเนื้อหาและสื่อประชาสัมพันธ์ (Media & Communication Materials) โดยมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย (Target Segmentation) ทั้งในส่วนของสถานประกอบการ ชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่น ผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียและเครือข่ายศิษย์เก่า

ระยะที่ 2: การเจรจาและการจัดทำข้อตกลง (Formalization Stage)

ในระยะนี้จะมุ่งเน้นการจัดทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) หรือข้อตกลงความร่วมมือ โดยสาขาวิชาจะจัดทำรายละเอียดร่าง MOU และประสานงานกับคณะเพื่อตรวจสอบความถูกต้องก่อนดำเนินการลงนามร่วมกับหน่วยงานภายนอก ซึ่งในขั้นตอนนี้ต้องมีการจัดทำเอกสารขออนุมัติโครงการบริการวิชาการที่ครบถ้วน ได้แก่ แบบ บวร-01-02 และสัญญาจ้าง (ถ้ามี) รวมถึงหลักสูตรการอบรมระยะสั้นที่ผ่านการพิจารณาจากคณะ เพื่อเสนอขออนุมัติโครงการอย่างเป็นทางการ

ระยะที่ 3: การดำเนินงานและการบริหารจัดการเงิน (Execution & Financial Management)

เมื่อโครงการได้รับอนุมัติ จะเข้าสู่กระบวนการทดสอบ วิเคราะห์ผล หรือถ่ายทอดองค์ความรู้ตามขอบเขตงาน โดยมีการจัดการด้านการเงินที่เป็นระบบผ่านระเบียบ SOP305-2501 ผู้ให้บริการสามารถชำระเงินหรือโอนเงินผ่านส่วนงานการเงินของคณะ ซึ่งหัวหน้าโครงการมีหน้าที่ประสานงานในการออกใบเสร็จรับเงินและจัดทำเอกสาร บวร-03 เพื่อรายงานสถานะทางการเงินและการดำเนินงานในแต่ละช่วงเวลาให้เป็นไปตามระเบียบเงินรายได้ของมหาวิทยาลัย

ระยะที่ 4: การสรุปผลและจัดการความรู้ (Post-Project & KM Stage)

ขั้นตอนสุดท้ายคือการรวบรวมผลการดำเนินงานเพื่อจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ส่งมอบให้แหล่งทุน พร้อมทั้งจัดทำแบบรายงานผลการสัมฤทธิ์ของโครงการตามแบบ บวร-04 เพื่อสรุปดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI) และประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการ พร้อมทั้งนำปัญหาและอุปสรรคที่พบมาเข้าสู่กระบวนการจัดการความรู้ (KM) โดยใช้

เครื่องมือ การถอดบทเรียน (After Action Review: AAR) เพื่อปรับปรุงแนวปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้นในวงจรงานถัดไป ทั้งนี้ได้มีการเผยแพร่ขั้นตอนการทำงานในรูปแบบคู่มือดิจิทัลและผังกระบวนการงาน (Work Flow) ผ่านระบบสารสนเทศของคณะเพื่อให้บุคลากรสามารถเข้าถึงและนำไปปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

4. ผลและอภิปรายผลการดำเนินงาน

จากการนำแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการงานบริการวิชาการมาปรับใช้ พบว่าผลการดำเนินงานในภาพรวมมีความชัดเจนและเป็นระบบมากขึ้น โดยสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้:

1. ผลสัมฤทธิ์เชิงกระบวนการและประสิทธิภาพ:

การกำหนดขั้นตอนมาตรฐาน (SOP) ตั้งแต่การประเมินศักยภาพบุคลากรและการจัดทำร่าง MOU ร่วมกับสาขาวิชา ช่วยลดระยะเวลาในการตรวจสอบเอกสารซ้ำซ้อนลงได้อย่างมีนัยสำคัญ การนำแบบฟอร์ม บวร-01 ถึง บวร-04 มาใช้เป็นเครื่องมือหลักในการกำกับติดตาม ทำให้หัวหน้าโครงการสามารถบริหารจัดการงบประมาณและเบิกจ่ายผ่านระเบียบ SOP305-2501 ได้อย่างถูกต้องแม่นยำ ลดข้อผิดพลาดด้านเอกสารการเงินที่เคยเป็นปัญหาหลักในกระบวนการเดิม ส่งผลให้การออกใบเสร็จรับเงินและการสรุปรายงาน บวร-03 มีความรวดเร็วขึ้น

2. คุณค่าและนวัตกรรมในการทำงาน:

นวัตกรรมที่เกิดขึ้นไม่ใช่เพียงแค่ตัวเอกสาร แต่คือ "ระบบการประสานงานเชิงรุก" (Proactive Coordination) ที่มีการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย (Target Segmentation) และการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงเครือข่ายศิษย์เก่าและหน่วยงานภายนอกได้อย่างตรงจุด ทำให้คณะสามารถขยายขอบเขตการบริการวิชาการไปสู่ระดับภูมิภาคได้กว้างขวางขึ้น อีกทั้งการถอดบทเรียนด้วยเครื่องมือ AAR ยังช่วยให้เกิดการไหลเวียนของความรู้ (Knowledge Flow) ระหว่างบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและบุคลากรใหม่

3. ปัจจัยความสำเร็จ (Critical Success Factors):

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้แนวปฏิบัตินี้ประสบความสำเร็จคือ 1) ความชัดเจนของขั้นตอนงานที่ระบุใน Flow Chart ซึ่งช่วยลดความสับสนในการปฏิบัติงาน 2) การสนับสนุนจากส่วนงานบริหารที่ช่วยกลั่นกรองร่าง MOU และสัญญาจ้างอย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) ความร่วมมือของสาขาวิชาในการจัดทำฐานข้อมูลกลุ่มเป้าหมายและเครือข่ายหน่วยงานภายนอก

4. อุปสรรคและแนวทางแก้ไข:

อุปสรรคที่พบคือข้อจำกัดด้านระยะเวลาในขั้นตอนการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกบางแห่งที่อาจมีความล่าช้าในการพิจารณาสัญญา ซึ่งในระยะต่อไปคณะได้เตรียมแนวทางแก้ไขโดยการจัดทำ "ร่างสัญญามาตรฐาน" (Standard Contract Template) เพื่อลดขั้นตอนการแก้ไขเนื้อหาสัญญาในอนาคต นอกจากนี้ ยังพบว่าการเข้าถึงข้อมูลระเบียบการเงินในบางส่วนยังทำได้ยาก จึงควรมีการพัฒนากระบบสืบค้นระเบียบแบบออนไลน์ควบคู่ไปด้วย+

5. การพัฒนาต่อยอดและความยั่งยืน

เพื่อให้องค์ความรู้ในกระบวนการบริการวิชาการเกิดความต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กร คณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์จึงกำหนดแนวทางการพัฒนาต่อยอดและความยั่งยืนไว้ใน 3 มิติหลัก ดังนี้:

1. การเปลี่ยนผ่านสู่ระบบดิจิทัล (Digital Transformation):

จากฐานข้อมูลขั้นตอนงานและแบบฟอร์ม บวร-01 ถึง บวร-04 ที่มีอยู่ จะถูกพัฒนาต่อยอดขึ้นสู่ระบบ "Service Dashboard" เพื่อให้หัวหน้าโครงการและเจ้าหน้าที่ส่วนงานบริหารสามารถติดตามสถานะของโครงการได้แบบเรียลไทม์ (Real-time Tracking) ตั้งแต่ขั้นตอนการร่าง MOU ไปจนถึงการปิดโครงการ ซึ่งจะช่วยลดการใช้เอกสารกระดาษและสร้างคลังข้อมูลดิจิทัลที่สืบค้นได้ง่าย ป้องกันปัญหาความรู้สูญหายเมื่อมีการหมุนเวียนบุคลากร

2. การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community of Practice: CoP):

เพื่อให้เกิดความยั่งยืน คณะจะจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหัวหน้าโครงการที่มีประสบการณ์และอาจารย์รุ่นใหม่ โดยใช้กระบวนการ "พี่เลี้ยง" (Mentoring System) ในการถ่ายทอดเทคนิคการเจรจากับแหล่งทุนและการบริหารจัดการงบประมาณตามระเบียบ SOP305-2501 โดยจะมีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นประจำทุกภาคการศึกษาเพื่อนำผลจากการถอดบทเรียน (AAR) มาปรับปรุงคู่มือการทำงานให้ทันสมัยอยู่เสมอ

3. การบูรณาการเข้ากับเกณฑ์การประเมินและแผนยุทธศาสตร์:

ความยั่งยืนของแนวปฏิบัตินี้จะถูกรับรองด้วยการผนวกขั้นตอนการดำเนินงานบริการวิชาการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI) ของสาขาวิชาและบุคคล โดยบุคลากรที่ปฏิบัติตามแนวปฏิบัติที่ดีจะได้รับการสนับสนุนในการทำผลงานทางวิชาการจากการรับใช้สังคม ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาทรัพยากรบุคคลของมหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นการเพิ่มสมรรถนะบุคลากรสายวิชาชีพ นอกจากนี้ยังมีการวางแผนขยายผลความร่วมมือไปยังศิษย์เก่าและผู้ประกอบการเพื่อสร้าง "ระบบนิเวศการบริการวิชาการ" (Service Ecosystem) ที่เข้มแข็งและสามารถสร้างรายได้กลับคืนสู่คณะอย่างต่อเนื่อง

6. บทสรุป

ความสำเร็จของการพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการงานบริการวิชาการครั้งนี้ ไม่เพียงแต่ส่งผลให้กระบวนการทำงานภายในคณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์มีความเป็นระเบียบและลดข้อผิดพลาดด้านเอกสาร บวร-01 ถึง บวร-04 ลงได้เท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการ "พัฒนาตนเอง" ของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ปฏิบัติงานได้เรียนรู้ทักษะการบริหารจัดการโครงการ (Project Management) การประสานงานกับหน่วยงานภายนอกอย่างมืออาชีพ และมีความเข้าใจลึกซึ้งในระเบียบการเงิน SOP305-2501 ซึ่งถือเป็นการยกระดับสมรรถนะ (Competency) ของตนเองให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์กรการศึกษา สมรรถนะสูง สำหรับ "แนวทางความท้าทายในอนาคต" คณะมุ่งเน้นไปที่การยกระดับงานบริการวิชาการสู่รูปแบบ "Digital Full-Service" โดยมีความท้าทายสำคัญคือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานสู่ระบบออนไลน์ 100% เพื่อความรวดเร็วและโปร่งใสสูงสุด นอกจากนี้ยังมีความท้าทายในการขยายขอบเขตงานบริการวิชาการไปสู่ระดับนานาชาติและการสร้างนวัตกรรมร่วมกับภาคอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแนวปฏิบัติให้มี

ความยืดหยุ่น แต่ยังคงความถูกต้องตามระเบียบ เพื่อให้คณะสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนและเป็นที่พึ่งทางวิชาการให้แก่สังคมได้อย่างแท้จริง

7. บรรณานุกรม

1. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ พ.ศ. 2566 – 2570
2. แผนบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ พ.ศ. 2567 – 2570
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์วิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ (ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัย)

8. เอกสารประกอบผลงาน

ขั้นตอนการรับงานบริการวิชาการแบบมีรายได้